

Tadqiqot UZ

**ЎЗБЕКИСТОН
ОЛИМЛАРИ ВА
ЁШЛАРИНИНГ
ИННОВАЦИОН
ИЛМИЙ-АМАЛИЙ
ТАДҚИҚОТЛАРИ
МАВЗУСИДАГИ КОНФЕРЕНЦИЯ
МАТЕРИАЛЛАРИ**

2021

- » Ҳуқуқий тадқиқотлар
- » Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар
- » Тарих саҳифаларидаги изланишлар
- » Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни
- » Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни
- » Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар
- » Педагогика ва психология соҳаларидаги инновациялар
- » Маданият ва санъат соҳаларини ривожланиши
- » Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши
- » Техника ва технология соҳасидаги инновациялар
- » Физика-математика фанлари ютуқлари
- » Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар
- » Кимё фанлари ютуқлари
- » Биология ва экология соҳасидаги инновациялар
- » Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари
- » Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

**30 IYUN
№29**

CONFERENCES.UZ

**"ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАР"
МАВЗУСИДАГИ РЕСПУБЛИКА 29-КЎП ТАРМОҚЛИ
ИЛМИЙ МАСОФАВИЙ ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЯ
МАТЕРИАЛЛАРИ
16-ҚИСМ**

**МАТЕРИАЛЫ РЕСПУБЛИКАНСКОЙ
29-МЕЖДИСЦИПЛИНАРНОЙ ДИСТАНЦИОННОЙ
ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИИ НА ТЕМУ "НАУЧНО-
ПРАКТИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ"
ЧАСТЬ-16**

**MATERIALS OF THE REPUBLICAN
29-MULTIDISCIPLINARY ONLINE DISTANCE
CONFERENCE ON "SCIENTIFIC AND PRACTICAL
RESEARCH IN UZBEKISTAN"
PART-16**

ТОШКЕНТ-2021

16. Qodirov Jobir Ro'zimamatovich, Yoqubova Gulnoza Erkin qizi QUYOSH MEVA QURITGICHI QURILMASINING EKSPERIMET NATIJALARI	42
17. Qudratov Hasanali Otabek og'li AXBOROT TEXNOLOGIYASI - INSONIYAT TARAQQIYOTI	44
18. Umurzakova Hulkar Ibodillayevna, Balkibayeva Gulxan Kulanovna TASVIRIY SAN'AT , SHIZMACHILIK , TEXNOLOGIYA DARSLARIDA KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA FANLARARO BOG'LANISHLARDA FOYDALANISH USULLARI.....	46
19. Yakubova Rozigul Olim qizi THE USE OF AUTOMATION SYSTEMS IN THE SIMPLIFICATION OF LIBRARY WORK PROCESSES	49
20. А.К. Сативалдиев, А.А. Топволдиев, Г.А Топволдиева РОЛЬ ЭКСПЕРИМЕНТА В НАУКЕ И ТЕХНИКЕ	51
21. Нурмаматов Нормамат Рустамкулович, Бабаханова Зебо Абдуллаевна БАЗАЛЪТ ТОЛА ҚЎШИМЧАЛАР АСОСИДА БЕТОН КОМПОЗИЦИОН МАТЕРИАЛНИНГ ОПТИМАЛ ТАРКИБИНИ ТАНЛАШ ВА ФИЗИК МЕХАНИК ХОССАЛАРИНИ ЎРГАНИШ	53
22. Raxmatov Dostonjon Rustam o'g'li INFORMATIKA FANINI O'QITISHDA XALQARO BAHOLASH TIZIMLARIDAN FOYDALANISH	57
23. Ш.Ш.Заиров, М.Ж.Норматова, Ш.Б. Бахриддинов ИССЛЕДОВАНИЕ ВЛИЯНИЯ ЗАБОЙКИ СКВАЖИННОГО ЗАРЯДА НА ЭФФЕКТИВНОСТЬ РАЗРУШЕНИЯ И ПЫЛЕПОДАВЛЕНИЯ	59
24. O'ralov Jaxongir Soibjon o'g'li TESLA KOMPANIYASINING TESLA S VA TESLA 3 MODELLARINING ELEKTR YURITMASI TAXLILI VA UNDAGI FIZIK JARAYONLAR.....	61

QUYOSH MEVA QURITGICHI QURILMASINING EKSPERIMET NATIJALARI

Qodirov Jobir Ro'zimamatovich

Buxoro davlat universiteti fizika
kafedrasi doktoranti (PhD)

Yoqubova Gulnoza Erkin qizi

Buxoro davlat universiteti talabasi

Anatatsiya: Meva sabzavotlarni quritish va minerallashgan suvni tuzlardan tozalash uchun, ya'ni ikki maqsad uchun mo'ljallangan kombinatsion quyosh qurilmasi yaratildi.

Kalit so'zlar: Meva-sabzavot, bog' dorchilik, shaffof qatlam,

Yuqorida keltirilgan usullar asosida Meva sabzavotlarni quritish va minerallashgan suvni tuzlardan tozalash uchun, ya'ni ikki maqsad uchun mo'ljallangan kombinatsion quyosh qurilmasi yaratildi. Qurilma mevalar etishtirilgandan keyin ularni quritish davri yoz faslidan boshlab kuzning o'rtalarigacha davom etadi, shu davrda taklif etilayotgan qurilmamiz ishlatiladi. Yilning qolgan kunlarida esa ushbu qurilmani minerallashgan suvni tuzlardan tozalash, ya'ni chuchitish (dissillash) uchun qo'llash maqsad qilib olingan.

Qurilmaning yoqlari gorizontga nisbatan 50 va 40 gradusda tayyorlanadi. Qurilma quritgich sifatida ishlatilganda yon yoqlaridan gorizontga nisbatan 40 gradusda bo'lgani janubga qaratiladi. Qurilma minerallashgan suvni tozalash maqsadida ishlatilgan taqdirda yon yoqi gorizontga nisbatan 50 gradus bo'lgani janbga qaratiladi. Qurilmaning g'arbga qaratilgan qismida minora o'rnatilgan minoraning o'lchami qurilmaning uzunligiga nisbatan bir yarim marta uzun bo'ladi. Namuna sifatida qurilmada quritilgan, tashqi muhitda quritilgan hamda oltingugurt bilan bug'lantirib quritilgan o'rik mahsulotlari 1 a) va b) – chizmada tasvirlangan.

a)

b)

1-chizma. Quritilayotgan meva sabzavotlar tasviri.

Qurilmaning ichidagi temperaturalar farqi hosil bo'lishiga ishonch hosil qilish uchun qurilmaning butun hajmi bo'yicha 14 (o'n to'rta) RT-2 tipli elektron ko'rsatgichli termoparalar ishlatildi. Tashqi muhit temperaturasi simobli temometrlar bilan quyoshda va soyada o'lchangan.

RT-2 tipli elektron ko'rsatgichli termoparalar texnik xarakteristi kalari:

-temperaturani o'lchash chegarasi $-50^{\circ}C \approx +70^{\circ}C$;

- o'lchash xatoligi $\leq -20^{\circ}C$ 0,1 ($\geq 20^{\circ}C$)

Ma'lum bo'lishicha agar tajriba jarayonida minoraning ustki qismi ochiq bo'lib qurilmaning yon devorida qo'yilgan tirqish yopiq bo'lsa, unda qurilma ichidagi nuqtalar temperaturasi yon devorida qo'yilgan tirqish ochiq bo'lgandagi qurilma ichidagi temperaturadan doimo $3-5^{\circ}C$ yuqori bo'ldi.

Quyosh radiatsiyasi o'lchash aktinometr AT – 50 va galvonometr ГСА – 1 bilan amalga oshirildi. Ochiq havoda gorizont tekislikdagi to'g'ri quyosh radiatsiyasining yig'indi miqdori o'rtacha bir sukada $24,5 - 25 \frac{Mj}{m^2}$ ni tashkil qildi.

Shundayoq qilib, meva sabzavotlarni qurishning yangi samarali jarayoni bu past temperaturada havo oqimi bilan quritish ekanligini bilgan holda qurilmada mahsulotimizni quritish asosan qurilmaning yon tomoni tirqishi ochiq, minora ochiq holatda quritish kerakligini lozim topdik. 2017-yilning 3 – 7 iyun kunlari o‘tkazilgan tajribalarda quyosh radiatsiyasining yig‘indi miqdori o‘rtacha bir sutkada $24,5 - 25 \frac{Mj}{m^2}$ bo‘lgan.

Adabiyotlar

1. Кодиров Ж.Р., Маматрузиев М., Составление программного обеспечения, алгоритм и расчет математической модели применения свойств солнечного опреснителя к точкам заправки топливом.// Молодой ученый, (2018) С 50-53.